

Fremtidens dansk-grønlandske forhold

Programmet er vedtaget af Radikale Venstres hovedbestyrelse 31. januar 2015

Fremtidens dansk-grønlandske forhold

Radikale Venstre anser Danmark, Grønland og Færøerne for ligeværdige partnere i Rigsfællesskabet.

Radikale Venstre respekterer, at det grønlandske folk ønsker større selvstændighed, og selv har retten til at beslutte om og hvornår Grønland skal blive en selvstændig nation.

Radikale Venstre tror på, at større selvstændighed for Grønland også kan udvikles indenfor Rigsfællesskabet, og at et øget samarbejde mellem Grønland og Danmark kan styrke og gavne begge parter.

Erhvervsudvikling, klima og miljø

Radikale Venstre anser det for nødvendigt at øge fokus på den nuværende erhvervsudvikling og dens indvirkning på fremtidens risikobillede for miljø og klima.

Øget sejlads ved Grønland repræsenterer risici, som det nuværende beredskab ikke er i stand til at håndtere. Den fremtidige strategi for udviklingen i Arktis skal svare til fremtidsbilledet, og beredskabet må derfor organiseres på en måde, som sikrer finansiering og at det passer til fremtidsbilledet.

Radikale Venstre ser i den forbindelse gerne, at en del af beredskabsomkostningerne løftes af brugerne, herunder rederierne, som sejler i Arktis.

Ved en stor og omfattende miljøkatastrofe, som ikke er udløst af råstofaktiviteter, er det Danmark, som har forpligtigelsen til at reagere. Der er ikke et grønlandsk udadgående miljøberedskab udover almindelig kontrol. I praksis vil Arktisk Kommando være først på stedet.

Råstofområdet

Grønlands Selvstyre har, i forbindelse med hjemtagelsen af råstofområdet, lovgivet omkring de miljømæssige aspekter i forbindelse med råstofudvinding. De firmaer, som får licens til efterforskning og udnyttelse skal leve op til en række miljømæssige krav af international standard for at få licens, og skal bl.a. stille økonomisk sikkerhed for dækning af udgifter til oprydning når minedriften afsluttes.

Et selskab, der har ret til at efterforske olieforekomster er lovmæssigt forpligtet til at indgå og opfylde en aftale med selskabet Greenland Oil Spill Response A/S om levering af ydelser vedrørende olieforureningsberedskab, olieforureningsbekæmpelse og miljøoprydning efter olieforurening.

Udgifter til miljøgenopretning og miljøulykker i forbindelse med udvinding af råstoffer betales af licenshaverne.

Radikale Venstre mener, at Danmark bør være den bærende part i et fornyet og revitaliseret samarbejde om ratificering af ILO-konventionerne, så dette ikke lægger unødige forhindringer i vejen for Storskalaloven, og at ILO-kon-

vention nr. 176 om sikkerhed og sundhed i miner bør tiltrædes fra Danmarks side som følge af Inatsisartuts ønske om dette.

Det er samtidig Radikale Venstres holdning, at overholdelse af ILO's konventioner, bl.a. retten til kollektive forhandlinger, er vigtige internationale pejlemærker for et rimeligt arbejdsmiljø og derfor altid skal overholdes. Det kan ske ved at rettighederne sikres direkte i storskalaloven eller ved, at Grønland ratificerer ILO-konventionerne nr. 94 og 98.

Udvinding af uran

Radikale Venstre anerkender, at Grønlands hjemtagelse af råstofområdet betyder, at Grønland kan træffe beslutning om udvinding af landets råstoffer. Det grønlandske parlament (Inatsisartut) ophævede i 2013, med et smalt flertal, den såkaldte "nul-tolerance" overfor radioaktive stoffer, som indgik som et standardvilkår i alle efterforsknings-tilladelser for råstofprojekter.

Med ophævelsen af "nul-tolerancen" besluttede Inatsisartut, at det fremover skal være muligt at vurdere råstofprojekter, hvor uran indgår som et biprodukt, uden en principiel afvisning i efterforskningstilladelserne. Selv om spørgsmålet er omstridt, anerkender Radikale Venstre Inatsisartuts ret til selv at træffe afgørelsen.

Radikale Venstre har noteret sig, at Grønland vil leve op til de højeste internationale standarder både ved udvinding og eksport af uran, og mener, at overholdelsen af disse standarder bedst varetages gennem et øget samarbejde i Rigsfællesskabet. Sikkerhedspolitiske aspekter gør at eksport af uran ikke kan betragtes som værende udelukkende et grønlandsk anliggende, og det er derfor vigtigt at der findes frem til en løsning baseret på international lovgivning, som både Danmark og Grønland kan enes om. Som inspiration til dette samarbejde kan nævnes de bilaterale aftale-modeller, som Canada og Australien arbejder med.

Også i forbindelse med arbejdsmiljø og sikring af miljøet bør de højeste standarder benyttes. Danmark har en forpligtigelse til at sikre, at der afsættes de nødvendige ressourcer til et øget arbejds- og miljøtilsyn, såfremt der etableres en kommerciel uranudvinding.

Investeringsfond

Radikale Venstre foreslår, at der bør indledes en dialog med Grønland om etableringen af en investeringsfond med indskud fra staten og danske pensionskasser, som kan øge investeringerne i Grønland indenfor områder som innovation, klima/energi, turisme, fiskeri, landbrug og råstofudvinding.

Fonden etableres efter samme model som Klimainvesteringsfonden, og skal sikre en bedre risikodækning og stærkere rådgivning til grønlandske og danske virksomheder, der ønsker at investere i Grønland.

Det er Radikale Venstres holdning, at en flerstrengt erhvervsstrategi styrker begge parter gennem at skabe et bredere og mere bæredygtigt erhvervsgrundlag både i Grønland og Danmark. En investeringsfond kan derfor både lette presset på de levende ressourcer og sikre beskyttelsen af den grønlandske natur, samt give grønlandske og danske virksomheder nye vækstmuligheder.

Grønlands retsvæsen

Grønland har endnu ikke hjemtaget retspleje, politi, domstole, anstalter og kriminalforsorg. Disse forvaltningsområder varetages og betales af Danmark.

Radikale Venstre vil, så længe Grønlands retsvæsen er en dansk forpligtelse, kontinuerligt samarbejde med Grønland, for at sikre et velfungerende og tidssvarende system i Grønland. Radikale Venstre ønsker at der afsættes yderligere ressourcer til dette.

Radikale Venstre ønsker at prioritere, at der er tilstrækkeligt og veluddannet personale til at løse opgaverne i det grønlandske retsvæsen, at sagsbehandlingstiderne for retssager er rimelige og at ventetiden i forbindelse med anstaltsanbringelse er kortest mulig.

Indsatte i anstalterne skal tilbydes beskæftigelse i eller udenfor anstalterne, undervisning og relevante behandlingstilbud, der understøtter deres resocialisering, og de fysiske rammer i anstalterne skal understøtte disse aktiviteter. Ligeledes skal de dømte, i samarbejde med de grønlandske kommuner, hjælpes i forbindelse med udslusning.

Radikale Venstre ser frem til at forvaringsdømte i Grønland – efter planen fra 2017 – kan afsone deres dom i Grønland, når den nye lukkede anstalt i Nuuk åbner, og at anbringelse i Herstedvester dermed kan udfases.

Uddannelsessamarbejde

Der er en lang tradition for samarbejde på uddannelsesområdet mellem Grønland og Danmark. Grønlandske unge har direkte adgang til danske højskoler og uddannelsesinstitutioner på særlige vilkår, og der laves udvekslingsbesøg i folkeskolen for grønlandske børn.

Radikale Venstre mener, at det er tid til at se på, hvordan danske børn, unge og voksne kan få mere viden om det moderne grønlandske samfund, kultur, sprog og historie. Undervisningen om Grønland begrænser sig til en uge i 1.-4. klasse, og der er meget få undervisningsmaterialer tilgængelige – især om den aktuelle udvikling.

Udviklingen i Grønland og Arktis rummer gode muligheder for at debattere den moderne verdens udfordringer, erhvervsudvikling, miljøhensyn, klimaforandringernes positive og negative virkninger, storpolitik og lokalsamfund etc. Grønland bør derfor inddrages og debatteres mere – særligt på folkeskolens højere klassetrin og på gymnasieniveau vil direkte kontakt mellem skolebørn fremme forståelse og integration mellem de to lande. Radikale Venstre vil arbejde for etablering af en fond til medfinansering af skoleture for danske klasser til Grønland og for grønlandske klasser til Danmark.

Samarbejdet mellem højere uddannelsesinstitutioner - fx på DTU (Arktiske Ingeniører), Aalborg og Københavns universiteter og indenfor søfart og i flåden - bør styrkes yderligere. Radikale Venstre vil derfor arbejde for flere udvekslingsprogrammer og stipendier for gymnasieelever og universitetsstuderende i Danmark, som ønsker at inddrage Grønland som en del af deres studie.

Udsatte grønlandere i Danmark

Fakta

Radikale Venstre ser med bekymring på, at mange grønlandere (anslået 1000-1200, nogle mener langt flere) lever et udsat liv i Danmark.

Grønlanderstrategien 2013-2016 (Viden til gavn, Socialstyrelsen) godtgør, at grønlandere, der i forvejen har et stærkt netværk i Danmark, en brugbar uddannelse og ingen alvorlige medbragte belastningsfaktorer, klarer sig godt.

Grønlandere, der flygter fra problemer, som flytter ind hos herboende familiemedlemmer, der eventuelt er socialt belastede, eller som står til at miste et boligtilskud hvis der registreres flere på adressen, klarer sig klart dårligere. (ibid).

Eksisterende tiltag og supplement hertil

Radikale Venstre anerkender, at der er kulturelle forskelle, der vanskeliggør en bosætning i Danmark. Derfor må det anses som værende yderst relevant, at der samarbejdes i Rigsfællesskabet om at lette disse menneskers omstilling.

I Grønland er der allerede igangsat en informationskampagne hvor grønlandere, der påtænker at flytte til Danmark, kan orientere sig. Oplysninger findes i rigt mål på de offentlige hjemmesider. Dette tiltag er positivt, men ikke dækkende. For at imødekomme behov for hurtig og relevant hjælp til udsatte grønlandere i Danmark, anbefaler Radikale Venstre, at der til alle grønlandere, der bosætter sig i Danmark, udarbejdes en velkomstpakke, der indeholder vejledning om arbejdsmarkedet, boligmarkedet, børnepasning, sociale ydelser og lignende. Materialet tænkes udarbejdet af såvel grønlandske som danske eksperter på områderne, og på et sprog, der er umiddelbart forståeligt.

Radikale Venstre vil arbejde for, at kommunerne i højere grad er opmærksomme på tilflyttede borgere fra Grønland, så de grønlandere, der har behov for hjælp i form af tolkebistand, danskundervisning, jobsøgning, boligrådgivning m.v., får den fornødne hjælp og støtte. Derudover bør nyankommne grønlandere allerede ved ankomsten til lufthavnen tilbydes samme mulighed for assistance på modersmålet som andre ikke-dansktalende passagerer.

Radikale Venstre hilser strategien for udsatte grønlandere, der skal sikre bedre inklusion og skabe bedre levevilkår for socialt udsatte grønlandere i Danmark, velkommen.

Strategien løber fra 2013-2016 og omfatter de fem største kommuner: København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg. Radikale Venstre ønsker, at strategien løbende bliver evalueret, og at de indsatser der virker formidles ud til inspiration for landets øvrige kommuner.

Fremtidige indsatsområder

Radikale Venstre vil arbejde for, at der løbende afsættes tilstrækkelige midler til kontinuerlige projekter og indsatser for de grønlandske børn i Danmark, som har det svært. Et eksempel på et sådant projekt er foreningen Grønlandske Børns projekt: Et bedre liv i Danmark, som henvender sig til det mindretal af børn, der på grund af kulturelle forskelle, svigt i hjemmet

og sprogvankeigheder bærer rundt på store problemer som lavt selvværd, ensomhed og social isolation. Projektet modtager pt. satspuljemidler.

Radikale Venstre støtter endvidere et forslag fremsat af Rådet for Socialt Udsatte om at etablere et pensionat for nytilkomne grønlandere uden bolig. Et pensionat vil dels kunne afhjælpe manglen på en selvstændig bolig og dels kunne yde kvalificeret vejledning om at etablere sig i Danmark. Endvidere må det ses som en forebyggende foranstaltning.

Hjælp til grønlandere, der ønsker at vende hjem

Radikale Venstre vil arbejde for, at det offentlige kan yde økonomisk hjælp til en tilbageflytning til Grønland til de grønlandere, som måtte ønske det, og som ikke har de fornødne midler hertil. Hjælpen foreslås ydet i samarbejde med den kommune i Grønland, som personen ønsker at flytte til, så det sikres, at vedkommende vender tilbage til en værdig tilværelse i Grønland.

Arktis

Baggrund

Radikale Venstre mener, at man bør lægge vægt på de positive aspekter af internationalt samarbejde ved at tage udgangspunkt i inklusion og dialog. Arktiske erhvervsamarbejder og deltagelse i internationale fora bør indgå som vigtige redskaber i forbindelse med at udvikle diplomatiske relationer. Derfor bør der på det administrative og politiske niveau herske åbenhed, et højt informationsniveau og en fornuftig balance mellem autonomi og samarbejde indenfor Rigsfællesskabet.

Arktisk Råd

Radikale Venstre er positivt indstillet i forhold til at give lande med legitime interesser i området observatørstatus i Arktisk Råd, da dette både fremmer samarbejde og dialog samt opretholder Arktisk Råd som det primære samarbejdsorgan. Fuldbyrdet medlemskab skal dog forbeholdes stater med territorial tilknytning til Arktis.

Det Nordiske Samarbejde

Danmark har i alt 20 pladser i Nordisk Råd, hvoraf 2 repræsenterer det grønlandske selvstyre. Ligeledes indgår de grønlandske fagministre (nalaakkersuisoq) i forskellige sammenhænge inden for beslutningsprocessen i Nordisk Ministerråd, hvor Grønland er med som selvstændigt medlem ligesom Åland og Færøerne. Hvert land har en stemme og alle beslutninger, som træffes i Nordisk Ministerråd gælder også Grønland, så længe de går hånd i hånd med den gældende selvstyre aftale.

Nordisk Ministerråd har observatørstatus i Arktisk Råd, og Radikale Venstre ønsker at styrke Nordisk Råd og Åland, Færøernes og Grønlands stemme heri, ved at tematikker fra nordens udkantsområder prioriteres højere i arbejdet og materiale fra Nordisk Råd i højere grad bearbejdes og oversættes til nordens små sprog, herunder grønlandsk og færøsk.

Nordpolen og territoriale spørgsmål

Radikale Venstre anser det for essentielt, at Danmark står fast på de krav, der er fremsat i ansøgningerne til FN. Ifølge Havretskonventionen kan Danmark gøre krav på de områder, der ligger udenfor den fastsatte 200-sømilgrænse, der markerer vores farvandsterritorium, hvis der kan føres bevis for, at den kontinentalsokkel, som Grønland og dermed Rigsfællesskabet hviler

på, hænger sammen med havbunden under Nordpolen. Hittidige undersøgelser peger på, at Danmark opfylder kravene om retten til havbunden under selve Nordpolen.

Radikale Venstre anser det for essentielt at Danmark står fast på kravet om Nordpolen, men anerkender at der i Det Arktiske Ocean eksisterer overlapning med både Rusland og Canada.

Samtidigt er det nødvendigt at finde den rette balance i samarbejdet indenfor Rigsfællesskabet for på bedste vis at sikre vore interesser, også i forbindelse med grænsedragninger ved Nordpolen. Relevante Ngo'er kan eventuelt inddrages som høringspartnere i denne henseende.

Radikale Venstre mener desuden det er vigtigt, at den nuværende militære tilstedeværelse i Arktis ikke optrappes.

Internationalt beredskab

Radikale Venstre mener, at det er nødvendigt at opgradere og udvikle beredskabet i Arktis i takt med, at nye sejlruter åbnes som følge af klimaforandringerne. Danmark har på nuværende tidspunkt ikke kapaciteten til at løfte opgaven i Arktis alene, og der bør samarbejdes internationalt på beredskabsområdet, eventuelt med inspiration hentet fra eksisterende fransk model, hvor en international beredskabsstyrke med deltagelse fra flere lande har vist sig at være meget effektiv. Der bør desuden formuleres en klar politik for rekruttering i forsvars- og redningstjenesterne.

Det vil være en dyr affære for den offentlige sektor at være ene om at løfte rednings- og miljøberedskab i Arktis. Man kan derfor med fordel tænke privat kapacitet ind i beredskabet og eksempelvis inddrage rederier med arktiske aktiviteter for at indgå i et rednings- og miljøberedskab.